

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA 7. SVJETSKI DAN SIROMAHA

33. nedjelja kroz godinu

19. studenoga 2023.

»Ne okreći lica od siromaha« (Tob 4, 7)

1. Svjetski dan siromaha, plodonosan znak Očeva milosrđa, održava se po sedmi put kako bi podupro naše zajednice na njihovu putu. To je događaj koji Crkva postupno ukorjenjuje u svoj pastoral, kako bi sve više otkrivala središnji sadržaj evanđelja. Svaki dan se zalažemo za prihvaćanje siromašnih, ali to nije dovoljno. Rijeka siromaštva teče kroz naše gradove i postaje sve veća i veća dok se ne prelije iz korita. Ta rijeka kao da nas je preplavila, toliko je glasan vapaj naše braće i sestara koji traže našu pomoć, potporu i solidarnost. I taj glas postaje sve glasniji. Zato se na nedjelju uoči svetkovine Isusa Krista Kralja svega stvorenja ponovno okupljamo oko njegova stola da iznova primimo od njega dar i poslanje živjeti siromašno i biti u službi siromašnih.

»Ne okreći lica od siromaha« (Tob 4, 7). Te nam riječi pomažu shvatiti bît našeg svjedočenja. Zaustaviti se u dubljem razmišljanju nad Knjigom o Tobiji, malo poznatom ali očaravajućem i mudročću bogatom tekstu Staroga zavjeta, omogućit će nam bolje proniknuti sadržaj koji sveti pisac želi prenijeti. Pred nama se odvija prizor iz obiteljskog života: otac, Tobit, pozdravlja sina, Tobiju, koji se sprema na dalek put. Stari Tobit se boji da neće više nikada vidjeti sina i zato mu ostavlja svoju “duhovnu oporuku”. On je bio sužanj u Ninivi i sad je slijep. Snašla ga je, dakle, dvostruka bijeda, ali je uvijek imao jednu sigurnost, koju izražava ime što ga nosi: “Gospodin mi je bio dobar”. Taj čovjek, koji se uvijek uzdao u Gospodina, kao dobar otac želi ostaviti sinu ne toliko neko materijalno dobro, koliko svjedočanstvo o putu kojim treba ići u životu, pa mu kaže: »Svakog dana, sine, sjeti se Gospodina Boga našega; nemoj griješiti ili kršiti njegovih zapovijedi. Čini pravedna djela svega svog vijeka i ne kroči putovima nepravde« (4, 5).

2. Kao što se može odmah primijetiti, sjećanje koje stari Tobit traži od sina nije ograničeno na neki puki čin sjećanja ili molitvu upućenu Bogu. On cilja na konkretna djela, kao što je činjenje dobrih djela i pravedno življenje. Taj poticaj postaje još konkretniji: »ako činiš po istini, uspijevat ćeš u djelima svojim, kao svi oni koji čine pravdu. Dijeli milostinju od svoga dobra: kad dijeliš milostinju, neka ti ne bude oko stisnuto« (4, 6-7).

Riječi tog starog mudraca ostavljaju nas u čudu. Ne zaboravimo, naime, da je Tobit izgubio vid upravo nakon što je učinio jedno milosrdno djelo. Kao što on sâm pripovijeda, njegov je život još od malih nogu bio posvećen djelima milosrđa: »Udijelio sam mnogo milostinje svojoj braći i ljudima koji su došli sa mnom u Ninivu, zemlju Asiraca. [...] Hranio sam gladne, odijevao gole,

kad bih vidio koga od roda svoga ubijena pa bačena izvan zidina Ninive, brižno bih ga ukopao« (1, 3.17).

Zbog tog njegovog svjedočenja ljubavi kralj mu je oduzeo sva njegova dobra te je ostao puki siromah. Ipak, Gospodin ga je i dalje trebao. Vrativši se na mjesto upravitelja, nije se bojavao nastaviti sa svojim načinom života. Poslušajmo njegovu priču koja govori i nama danas: »Kad sam se dakle sa svojom ženom Anom i sa sinom Tobijom opet našao na svome, bijaše mi na Pedeseticu, a to je Blagdan sedmicâ, priređen lijep objed i ja sjedoh da blagujem. Vidjevši ona mnoga jela, rekoh sinu: "Idi i dovedi jednoga od naše braće na koga naiđeš a koji se sjeća Gospodina. Eto, čekat ću te!"« (2, 1-2). Kako bi bilo znakovito da, na Dan siromaha, ta Tobitova briga bude i naša briga, da, nakon zajedništva oko euharistijskog stola, pozovemo nekog na zajednički nedjeljni ručak. Slavljena bi euharistija zbiljski postala kriterijem zajedništva. Uostalom, ako smo oko oltara Gospodnjeg svjesni da smo svi braća i sestre, koliko bi više to bratstvo bilo vidljivije u dijeljenju blagdanskog objeda s onima koji su lišeni onog najosnovnijeg!

Tobija je učinio kako mu je otac rekao, ali se vratio s viješću da je neki siromah ubijen i ostavljen nasred trga. Stari se Tobit bez oklijevanja ustao od stola i otišao pokopati toga čovjeka. Nakon što se umoran vratio kući, zaspao je u vrtu; na oči mu je pao ptičji izmet i on je oslijepio (usp. 2, 1-10). Koje li ironije sudbine: učiniš djelo milosrđa i snađe te nesreća! Moglo bi se tako pomisliti, ali vjera nas uči ići dublje. Tobitina sljepoća postat će njegova snaga da prepozna još bolje mnoge oblike siromaštva kojima je bio okružen. A Gospodin će se pobrinuti da u svoje vrijeme vrati starom ocu vid i radost da ponovno vidi sina Tobiju. Kad je došao taj dan: »Ugledavši sina, zagrlj ga, zaplaka i probesjedi: "Blagoslovljen da si, Bože, blagoslovljeno tvoje ime uvijek i blagoslovljeni svi tvoji sveti anđeli! Jer si me udario pa se smilovao na me: evo gledam svoga sina Tobiju!"« (11, 13-14).

3. Možemo se zapitati: odakle Tobit crpi hrabrost i unutarnju snagu koji mu omogućuju služiti Bogu usred poganskog naroda i toliko ljubiti bližnjega da je spreman izložiti pogibelji svoj vlastiti život? Pred nama je jedan izvanredan primjer: Tobit je vjeran suprug i brižan otac. Prognan je daleko od domovine i nepravедno trpi. Progone ga kralj i njegovi vlastiti susjedi... Premda je čovjek dobra srca stavljen je na kušnju. Bog, kao što nas Sveto pismo često uči, ne pošteduje kušnji one koji čine dobro. Kako to? On to ne čini zato da nas ponizi, već da ojača našu vjeru u njega.

Tobit u časovima kušnje otkriva vlastito siromaštvo koje ga čini sposobnim prepoznati siromahe. Vjeran je Božjem zakonu i drži se zapovijedi, ali to mu nije dovoljno. On može pokazati aktivnu brigu za siromašne zato što je iskusio siromaštvo na vlastitoj koži. Zato su riječi koje upućuje sinu Tobiji njegova prava baština: »Ne okreći lica od siromaha« (4, 7). Ukratko, kad se susretnemo sa siromahom ne smijemo okretati glavu na drugu stranu, jer bismo time spriječili same sebe susresti lice Gospodina Isusa. Obratimo pozornost na ovaj izraz »od svakog siromaha«. Svatko je naš bližnji. Bez obzira na boju kože, društveni položaj, porijeklo... Ako sam siromašan, mogu

prepoznati tko je uistinu brat koji me treba. Pozvani smo susresti se sa svakim siromahom i svakom vrstom siromaštva i otresti se ravnodušnosti i otrcanih fraza kojima štitimo prividno blagostanje.

4. Živimo u povijesnom trenutku koji ne pridonosi posvećivanju pažnje najsiromašnijima. Pozivi na blagostanje su sve glasniji, dok se glasove onih koji grcaju u siromaštvu ušutkava. Prisutna je tendencija ignoriranja svega što se ne uklapa u životni stil namijenjen prije svega mlađim generacijama, koje su najosjetljivije na kulturne promjene koje se trenutno događaju. Ono što je neugodno i uzrokuje patnju gura se u stranu, dok se tjelesne kvalitete uzdiže za najvažniji cilj koji treba postići. Virtualna stvarnost zamjenjuje stvarni život i sve je lakše pobrkati ta dva svijeta. Siromasi postaju slike koje mogu dirnuti na nekoliko trenutaka, ali kad na ulici susretnemo konkretnoga siromaha, dolazi do uznemirenosti i marginalizacije. Užurbanost, ta svakodnevna čovjekova suputnica, sprječava nas da zastanemo, pomognemo i pobrinemo se za drugoga. Prispodoba o milosrdnom Samarijancu (usp. Lk 10, 25-37) nije priča o prošlosti, već propituje sadašnjost svakoga od nas. Lako je prebacivati teret odgovornosti na druge, davati novac kako bi drugi mogli činiti dobra djela velikodušan je čin, ali ono na što je svaki kršćanin pozvan jest osobno se uključiti.

5. Zahvalni smo Bogu što ima toliko muškaraca i žena koji se predano posvećuju i dijele ono što imaju sa siromašnima i marginaliziranim: ljudi svih dobi i društvenih slojeva koji gostoljubivost pokazuju na djelu i na strani su onih koji se nalaze u situaciji marginaliziranosti i patnje. Nisu to neki nadljudi, već "susjedi" koje svakodnevno susrećemo i koji u tišini dijele sudbinu siromašnih. Ne ograničavaju se na to da daju nešto: slušaju, razgovaraju, pokušavaju razumjeti situaciju i njezine uzroke, kako bi dali odgovarajući savjet i ispravne preporuke. Paze na materijalne, ali i duhovne potrebe, na cjelovito promicanje osobe. Božje je kraljevstvo prisutno i vidljivo u tom velikodušnom i besplatnom služenju; ono je doista poput sjemena koje je palo u dobro tlo života tih ljudi i donosi svoj plod (usp. Lk 8, 4-15). Zahvalnost mnogim volonterima treba se pretočiti u molitvu kako bi njihovo svjedočanstvo bilo plodonosno.

6. Na 60. obljetnicu enciklike *Pacem in terris* prijeko je potrebno dozvati u pamet riječi svetog pape Ivana XXIII.: »čovjek ima pravo na život, na tjelesnu nepovredivost, na sredstva prikladna za častan život; to su naročito hrana, odjeća, stan, počinak, liječenje i, na kraju, neophodne službe što ih država ima pružiti pojedincu. Iz toga slijedi da čovjek uživa i pravo da bude zbrinut, ako ga zadesi bolest, ako se povrijedi na poslu i radu, ako obudovi, ako ostari, ako bude prisiljen ostati bez posla i, napokon, ako bude bez ikakve svoje krivnje lišen sredstava svakako potrebnih za život« (br. 6).

Koliko je još posla pred nama da te riječi postanu stvarnost, također kroz ozbiljno i učinkovito političko i zakonodavno zalaganje! Unatoč ograničenjima, a ponekad i nedoraslosti politike da vidi i služi općem dobru, može se razviti solidarnost i supsidijarnost mnogih građana koji vjeruju u

vrijednost dobrovoljnog zalaganja za siromašne. Svakako je riječ o poticanju pa i vršenju pritisku na javne institucije kako bi kvalitetno odradile ono što su dužne činiti. Ali nema smisla pasivno čekati da sve padne “s neba”: oni koji žive u uvjetima siromaštva također moraju biti uključeni i praćeni na putu promjene i odgovornosti.

7. Moramo, nažalost, ponovno konstatirati kako se prethodno opisanim pridodaju novi oblici siromaštva. Tu posebno mislim na one koji žive u ratnim područjima, posebno na djecu lišenu bezbrižne sadašnjosti i dostojanstvene budućnosti. Nitko se nikad neće moći naviknuti na tu situaciju. Nastavimo činiti sve kako bi se mir afirmirao kao dar Gospodina Uskrslog i plod predanog zalaganja za pravdu i dijalog.

Ne mogu propustiti spomenuti špekulacije koje, u raznim područjima, dovode do dramatičnog porasta troškova što mnogobrojne obitelji gura u još veće siromaštvo. Plaće se brzo troše pa su ljudi prisiljeni na odricanja kojima se srozava dostojanstvo svakog čovjeka. Kad obitelj mora birati između hrane i lijekova, tada se mora dići glas onih koji zahtijevaju pravo na oba ta dobra u ime dostojanstva ljudske osobe.

Kako, usto, ne istaknuti etički nered koji karakterizira svijet rada? Nehumano postupanje s mnogim radnicima i radnicama; nedovoljna naknada za obavljene posao; pošast nesigurnog zaposlenja; prevelik broj žrtava nesreća na radu, često kao posljedica mentaliteta koji preferira brzu zaradu nauštrb sigurnosti... U misli nam se vraćaju riječi svetog Ivana Pavla II.: »Prvi temelj vrednovanja rada [je] sam čovjek [...] čovjek [je] određen i pozvan raditi, rad postoji “radi čovjeka”, a ne čovjek “radi rada” « (Enc. *Laborem exercens*, 6).

8. Taj, već sam po sebi dramatičan, popis daje tek djelomičnu sliku situacija siromaštva koje su dio našeg svakodnevnog života. Ne mogu, na poseban način, propustiti spomenuti jednu nevolju koja je svakim danom sve uočljivija, a tiče se svijeta mladih. Koliko je samo frustriranih života pa čak i samoubojstava mladih, razočaranih kulturom koja ih dovodi do toga da se osjećaju “neispunjenima” i “promašenima”! Pomozimo im othrvati se tim zlokobnim poticajima kako bi svaki mladić i djevojka mogli pronaći put koji vodi do stjecanja snažne i velikodušne osobnosti.

Lako je, kad se govori o siromasima, upasti u retoriku. Podmukla je napast također zaustaviti se na statistikama i brojevima. Siromasi nisu brojevi, imaju lica, povijest, srca i duše. To su braća i sestre sa svojim vrlinama i manama, kao i svi drugi, i važno je sa svakim od njih ući u jedan osoban odnos.

Knjiga o Tobiji uči nas konkretnosti našeg djelovanja sa siromašnima i za siromahe. To je pitanje pravde koje nas sve obvezuje da tražimo i susrećemo jedni druge, kako bismo jačali prijeko potreban sklad da svaka zajednica može biti prepoznata kao takva. Zanimanje za siromahe ne smije se, stoga, iscrpiti u brzopletom davanju milodara, nego poziva na ponovnu uspostavu ispravnih

međuljudskih odnosa koji su narušeni siromaštvom. Tako ovo “ne okreći lica od siromaha” dovodi do primanja blagodatî milosrđa, ljubavi koja daje smisao i vrijednost čitavom kršćanskom životu.

9. Neka našu brigu za siromahe uvijek karakterizira evanđeoski realizam. Dijeljenje mora biti odgovor na konkretne potrebe drugoga, a ne oslobađanje od onoga što mi je suvišno. I ovdje je potrebno razlučivanje, pod vodstvom Duha Svetoga, kako bismo prepoznali stvarne potrebe naše braće, a ne vlastite težnje. Ono što im je sigurno prijeko potrebno jest naše čovjekoljublje, naše srce otvoreno ljubavi. Ne zaboravimo: »Pozvani smo otkriti Krista u njima, posuditi im naš glas u njihovim traženjima, ali također biti njihovi prijatelji, slušati ih, razumjeti i prihvatiti tajanstvenu mudrost koju Bog želi preko njih podijeliti s nama« (Evangeliî gaudium, 198). Vjera nas uči da je svaki siromah Božje dijete i da je u njemu ili njoj prisutan Krist: »što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće, meni učiniste!« (Mt 25, 40).

10. Ove se godine obilježava 150. obljetnica rođenja svete Terezije od Djeteta Isusa. U jednom tekstu svoje Povijesti jedne duše piše ovako: »Ah! Sada razumijem da se savršena ljubav sastoji u tome da trpimo pogreške drugih, da se ne snebivamo zbog njihovih slabosti, da nas izgrađuju čak i najmanja kreposna djela koja vidimo da čine, ali sam nadasve shvatila da ljubav prema bližnjemu ne smije ostati zatvorena u dubini srca: “Nitko, rekao je Isus, ne užije svjetiljku da je stavi u zakutak ili pod posudu, nego na svijećnjak da svijetli svima u kući”. Čini mi se da ta svjetiljka predstavlja ljubav koja treba prosvijetliti i razveseliti ne samo meni drage osobe, nego sve koji su u kući, bez iznimke« (Ms C, 12r: Opere complete, Rim 1997., 247).

U tom domu koji je svijet svi imaju pravo biti prosvijetljeni ljubavlju, nitko ne smije biti za to prikraćen. Neka postojana ljubav svete male Terezije nadahne naša srca na ovaj Svjetski dan, neka nam pomogne “ne okretati lica od siromaha” i svoj pogled uvijek držati čvrsto uperen u ljudsko i božansko lice Gospodina Isusa Krista.

Rim, sveti Ivan Lateranski, 13. lipnja 2023., spomen svetog Antuna Padovanskog, zaštitnika siromaha.